

СТАН ПСИХОМОТОРНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ З АУТИЧНИМ СПЕКТРОМ ПОРУШЕНЬ

У статті досліджено особливості психомоторного розвитку дітей дошкільного віку з раннім дитячим аутизмом. Проаналізовано та здійснено аналіз спеціальної літератури різних авторів щодо визначення та психомоторного розвитку дошкільників з аутистичним спектром порушень.

Ключові слова: розлади аутистичного спектру, аутизм, психомоторний розвиток, дошкільники з аутистичним спектром порушень.

The article examines the peculiarities of psychomotor development of preschool children with early childhood autism. The special literature of various authors regarding the definition and psychomotor development of preschoolers with autistic spectrum disorders was analyzed and carried out.

Key words: Impairments of autistic spectrum disorder, autism, psychomotor development, preschool children with autism spectrum disorders.

Високий інтерес корекційних педагогів до проблеми навчання дітей з аутизмом за останні роки обумовлений значним збільшенням кількості таких дітей та недостатньо ефективним вирішенням нагальних питань корекційно-розвивального впливу на психомоторну сферу аутичних дітей. В Україні кожного року підвищується народжуваність дітей з розладами аутистичного спектру, що в свою чергу вимагає більш активного вивчення даної категорії дітей. Аутизм є досить важким психічним розладом, частіше за все проявляється саме у відході від контактів з дійсністю, мінімальним проявом емоцій, а також неадекватним реагуванням і повною відсутністю соціальної взаємодії. На сьогодні досить мало досліджень в спеціальній літературі стосовно вивчення стану психомоторних функцій дітей з РДА (раннім дитячим аутизмом) [1].

Дитячий аутизм веде до аномального розвитку всіх сфер психічних функцій дитини. При цьому відбувається порушується і затримується нормальний хід розвитку дитини. Також відомо, що викривленим є моторний розвиток дитини. Такий стан проявляється, що в спонтанній мимовільній руховій активності дитина більш успішна, ніж у довільній, коли доводиться діяти за інструкцією та свідомо контролювати свої рухи. Питанням навчання та виховання дітей з РДА займалися і продовжують займатись такі науковці, як Островська К. О., Багрій Я.Т., Марценківський І. А., Чуприков А. П., Шульженко Д. І. Романчук О. І., Смоляр Г. Г., Тарасун В. В., Хворова Г. М., та інші. Також було проведено М. О. Гуревичем та Н. І. Озерецьким найбільш ґрунтовний аналіз особливостей і способів діагностики психомоторики у межах психотехнічних досліджень. В результаті їх наукових наробок було визначено особливості психомоторики дорослих: динамічна координація (однієї руки або обох рук), статична координація (тремтіння пальців і коливання рук), складання формул (енграм) рухів і автоматизовані рухи, моторна активність (швидкість реакції, швидкість установки і швидкість рухів), відповідність рухів, що визначає орієнтацію людини в просторі, напрямок руху, ритм рухових функцій, темп рухів, м'язовий тонус, сила м'язів, енергія рухів [2].

Мета – проаналізувати особливості психомоторного розвитку дошкільників з раннім дитячим аутизмом.

В дошкільному віці дитина здійснює мислительні операції. Завдяки таким рухам та діям з предметом започатковується основа психомоторної творчості. Пізніше такі операції мислення та рухові функції відмежовуються. Відповідно до цього твердження, діти мають здатність усвідомлювати власні рухи і дії з предметами, мислити образами, почуттями або використовувати самі думки. Педагогічне спостереження показало, що у

дітей з РДА відбувається затримка у формуванні навичок великої, дрібної моторики, навичок побутової адаптації, освоєння звичайних, необхідних життєвих дій із предметами. У розвитку основних рухів у таких дітей слід відзначити важку рвучку ходу, імпульсивний біг з особливим ритмом, зі стереотипними перемиженнями, застиганнями, з широким розмахом рук, навшпиньки. Рухові дії дітей з раннім дитячим аутизмом можуть бути мляві або, навпаки, з відсутністю пластичності напружено скуті, механістичні. При цьому дії рук і ніг погано скоординовані. У стрибках проявляється також недостатня координація рухів. Також проявляється неможливість одночасного відштовхування двома ногами. Також досить важкими є вправи, що пов'язані зі збереженням рівноваги та орієнтуванням у просторі.

Психомоторні процеси напряму впливають на аналіз загальних результатів діагностики дитини. Такі дані підтверджуються під час проведення комплексного спостереження не тільки за психомоторним, але й за емоційним, інтелектуальним і сенсорно-перцептивним розвитком дитини [3].

Аналіз літературних джерел розкриває основні ознаки РДА:

- вибірковість, обмеженість контактів із неможливістю активності й ініціативності у спілкуванні;
- тривожність, афективна напруженість, агресивність у разі змін звичної організації життя;
- намагання створювати агресивні образи, наявність агресивних контактів, розряджень і циклічних агресивних збурень, імпульсивних агресивних дій генералізованої агресії;
- неадекватність дій і провокаційність у стосунках з оточуючими людьми;
- безпричинність і невідповідність страхів, які виникають у реальних позитивних для дитини ситуаціях;
- страх перед негативною оцінкою своєї поведінки оточуючими її людьми;
- – незвичайність інтересів і потягів та пристрастей;
- – стереотипність ауто стимуляції, поведінки та дій;
- – автономність мови, обмеженість дій, поведінки, мовлення, вербалізм, галасування, вокалізації.

Відповідно, можемо зазначити стосовно затримки психомоторного розвитку дітей з раннім дитячим аутизмом, а саме як він проявляється в першу чергу складністю у довільних рухах, гіпертонусі, порушенні координації рухів, апраксії, також присутня незграбна моторика, ходіння на пальчиках спостерігається, постійні повторювання одних і тих самих рухів, можуть виконувати складні рухи, але при цьому відсутність виконання найпростіших рухів [4, 5].

Можемо зробити висновок, після вивчення літературних джерел, що психомоторні процеси впливають на аналіз загальних результатів діагностики дитини. Такий стан спостерігається під час проведення комплексного спостереження не тільки за психомоторним станом, а і за емоційним, інтелектуальним і сенсорно-перцептивним розвитком дитини з РДА. Тому психомоторний розвиток має дуже важливе значення в розвитку та вихованні дитини дошкільного віку з раннім дитячим аутизмом. Відповідно чим раніше буде надана дитині допомога відповідних фахівців, тим позитивніше буде результат в роботі з дитиною.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сильченко В. В. Дитячий аутизм – проблема сучасності. Науковий часопис. Корекційна педагогіка, 2020. Випуск 39. - С. 90-97.
2. Породько М. І. Методи оцінювання психомоторного розвитку дітей дошкільного віку з аутистичним спектром порушень. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки) : зб. наук. пр.: вип. 9, у 2 т./ за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський : ПП Медоброди-2006, 2017. Т. 1. С. 181–192.

3. Породько М., Шульженко Д. Психомоторний розвиток дітей старшого дошкільного віку з аутистичним спектром порушень. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2020. Т. 4, № 31. С. 262–269.
4. Яшна О.П. Методика навчання адаптивній фізичній культурі в умовах центрів соціальної реабілітації / О.П. Яшна: Навчальний посібник. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2013. – 216 с.
5. Шаповалова І.П. *Вплив засобів фізичної реабілітації на дітей з раннім дитячим аутизмом та з розладами спектру аутизму*. Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. / гол. ред. В. М. Костюкевич. -2017. - pp. 288-292. ISSN 2071-5285.

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Дрозд Л. В.